

l'Espinoy, auteur van *Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres* (1631) en zijn familie, in: *Vlaamse Stam*, 47, 2011.

Pieter DONCHE

ESPINOY, de l', Philippe, militair, schepen van Gent, genealoog, auteur van *Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres*.

Philippe de l'Espinoy werd geboren circa 1553, vermoedelijk te Gent. Zijn ouders, die in 1551 gehuwd waren, waren meester Charles de l'Espinoy (*NBW*, dl. XX, 344), raadsheer bij de Raad van Vlaanderen, en Margareta Longin, vrouwe van St.-Ulriks-Kapelle (Dilbeek, Vl.-Brabant). Hij huwde in 1579 te Gent met Cornelia Norman, dochter van Philips, heer van Oxelaere (bij Cassel, N.-Fr.) en St.-Aldegonde, met wie hij vijf kinderen had, twee dochters, Maria en Francisca, en drie zonen Jacob († 1626), Charles (gesneuveld 1617) en Joris († 1585). Hij overleed te Gent circa 1633.

Philippe de l'Espinoy was burggraaf van Terwaan en na het overlijden van zijn ouders, heer van St.-Ulriks-Kapelle. Hij verhaalt in zijn werk *Recherche ...* (cf. *infra*) dat hij eerst in dienst was geweest van Filips II (*NBW*, dl. VIII, 289) als kapitein van een compagnie Waalse infanteristen en dat hij – nadat hij zich in 1603 uit het leger had teruggetrokken – de genealogische geschiedenis van Vlaanderen wou schrijven. Op 20 oktober 1617 zag hij zich uit geldnood verplicht zijn heerlijkheid te verkopen aan zijn neef Theodoor de Fourneau de Cruyckenbourg. Op 18 mei 1618 verwierf hij het poorterschap van Gent (in de akte werden ook zijn dochters Maria en Francisca en zijn zoon Jacob, kanunnik van de Gentse St.-Baafskathedraal, als poorters ingeschreven). Bij de wetsvernieuwing van 10 mei 1619 werd hij vierde schepen van Gedeede van Gent, in 1621 zesde schepen van de Keure, in 1623 derde schepen van Gedeede, in 1625 tweede schepen van Gedeede, in 1627 vierde schepen van de Keure en ook nog eens schepen in 1631. In zijn werk stelt hij dat verschillende leden van de familie de l'Espinoy meermaals schepen van Terwaan waren geweest. Zijn familie zou na de belegering van deze stad door keizer Karel V (*NBW*,

dl. XIV, 311) in 1553 naar Vlaanderen gekomen zijn, maar in feite was zijn grootvader, meester Etienne de l'Espinoy, zegelbewaarder en secretaris van het Geestelijk Hof van Terwaan al in 1522-23 naar Ieper gekomen toen Karel V en de paus de transfer van dit Hof naar Ieper hadden bevolen.

In 1628 publiceerde hij een bescheiden werkje m.b.t. Brabant: *Prelats, barons, chevaliers, escviers, viles, franchises et officiers principaulx de ceste illustre Duché de Brabant, distincte par offices, recueillie hors des vieulx Registres, Lettres et Cartelaines des Monastères et Villes dès l'an 1300 et la enuiron: Par Philippe de l'Espinoy, escvier, visconte de Ther^{ne} et seigneur de la Chapelle, etc.*, gedrukt te Gent bij Jan vanden Kerckhove in 1628 op 10 ongenummerde bladen. Hij droeg het werk op aan de Staten van Brabant. Het is allicht de uitgave van een gelegenheids-vondst.

Voor zijn opzoekingen over de Vlaamse adel verzamelde hij een massa documenten en kopieerde en compileerde hij akten uit diverse archiefdepots maar vooral uit het Gentse stadhuis. Deze stad financierde ook deels zijn werk. In 1627 bekwam hij de kerkelijke goedkeuring voor een uitgave van zijn werk. In 1631 (hij was toen al bijna 80 jaar) verscheen dan eindelijk zijn *magnum opus* in druk: *Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres*, gedrukt in Dowaaï bij de weduwe Marc Wyon. In een eerste deel (p. 1-330) bevat dit werk historische en genealogische gegevens over gouverneurs van Vlaanderen, souverain-baljuws, baanderheren, burggraven, kasteleinen, baljuws, onderbaljuws, ammans, watergraven en moermeesters en bezitters van heerlijkheden. Het tweede deel (p. 331-1009) bevat schepenlijsten van Gent voor de periode 1301-1630, allés geïllustreerd met 1121 familiewapens (58 koperetsen, de andere hout-sneden). Bij tal van families gaf hij een genealogische geschiedenis. Een tweede druk verscheen al het jaar daarop.

Sanderus schreef over Philippe de l'Espinoy: *een arbeidzaam onderzoeker der Vlaamsche Oudheden en een man, die in het ophelderen der Oudheden van Vlaandre zeer naarstig geweest is*. Maar hij

maakte ook volgende kanttekening: *behalven dat hy uit eene zonderlinge genegenheid jegens ieder een, wat te veel toe gelegd heeft aan zommige Luiden, die hy na Nieuwelingen in hun Vaderland zynde zich verheugen datze gerekent worden onder de genen, die door een ouden en onbesmetten Adeldom en andere heerlyke Sieraden van hunne geslachten, achtbaar zyn.* Zijn *Recherche* werd weliswaar mede op basis van veel origineel archiefmateriaal samengesteld, maar er werd zeker niet altijd kritisch gebruik van gemaakt. Naast nogal wat foute lezingen van namen, foute genealogische verbanden tussen personen, fouten in de verwijzingen naar archiefbronnen of tegen de chronologie, is het werk tendentius in die zin dat hij, verblind door de verhevenheid van zijn eigen stand, o.a. uit alle macht probeerde te bewijzen dat de Gentse schepenen te allen tijde onder de edelen gekozen waren, wat verre niet het geval was. In 1910 schreef Victor Fris een kritische analyse van zijn werk met talloze voorbeelden hiervan.

Philippe de l'Espinoz overleed te Gent maar volgens zijn uitdrukkelijke wens

werd hij met zijn echtgenote in de kerk van zijn vroegere heerlijkheid te St.-Ulriks-Kapelle begraven bij zijn moeder. De grafsteen voor zijn ouders vermeldt dat Philippe aldaar later werd bijgezet. Vanuit het koor werd de steen in 1621 naar de O.L.Vrouwkapel overgebracht en na 1876 ingemetseld in de buitenmuur.

Lit.: N.N. [HOLLEBER D'ASCOW], L'Espinoz, in: *Généalogies de quelques familles des Pays-Bas, Dressées en partie sur titres, & en partie tirées des Manuscrits de T.A. Casetta; de H. Butkens; de P. d'Assignies, Moine de Cambron; de L. le Blond, & d'autres fameux Généalogistes; comme aussi des Auteurs les plus accrédités*, Amsterdam, 1774, 232-237 (een graatgenealogie); — E. VARENBERGH, De l'Espinoz (Philippe), hérauldite et généalogiste, in: *Biographie Nationale*, 5, 1876, 406-410; — J. ANNE DE MOLINA, Inscriptions funéraires du Brabant. Sint Ulriks Kapelle – Capelle Saint Ulric, evenals Histoire d'un beau manoir Brabançon: le château de Nieuwermolen à Capelle Saint-Ulric, in: *Recueil de l'Office Généalogique et Héraldique de Belgique*, 10, 1960, 2-11, 12-74; — V. FRIS, Note sur la valeur de la „Recherche des antiquités et noblesse de Flandre” de Philippe de l'Espinoz, in: *Bulletin de la Commission Royale d'Histoire*, 79, 1910, 289-340; — P. DONCHE, Philippe de l'Espinoz, auteur van *Recherche des Antiquitez et Noblesse de Flandres* (1631) en zijn familie, in: *Vlaamse Stam*, 47, 2011, 30 pp.

Pieter DONCHE